

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นายนิกุลกิต วรรณกิจ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ISBN.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน
โครงการ ของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....*ศ.ดร.สาโรช รุจิรวรรณ*.....

(อาจารย์ ดร.สาโรช รุจิรวรรณ)

กรรมการสอบ

.....*ศ.ดร.สาโรช รุจิรวรรณ*.....

(อาจารย์ ดร.สาโรช รุจิรวรรณ)

.....*อรอน 17*.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรอนพ วราอัสวปติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและ
การประเมินโครงการ

.....*m*.....

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- ๘ ๓๑.๒ 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ

เช่น

- อาจารย์ ดร. สาโรช รุจิรวรรณ และ รองศาสตราจารย์ ดร. อรรณพ วราอัศวปติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.แจ้ง ตะวันขึ้น, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือน ปิ๋ว, อาจารย์ ดร.เงิน กุหาทอง และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณรีน แต้มพันธ์, สุริยะ รอดจันทร์ และพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่องที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ ทำนนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดี

ตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นายนิกุลกิต วรรณกิจ

บทคัดย่อ

นายนิกุลกิต วรรณกิจ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทำการเก็บข้อมูลระหว่าง ธันวาคม พ.ศ.2544 ถึง กันยายน พ.ศ.2545

ผลการประเมินโครงการ มีข้อสรุปดังนี้

วิถีชีวิตของประชากรในหมู่บ้านแห่งนี้มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายยังไม่มี ความโดดเด่นมาก โดยเฉพาะความแตกต่างของอาชีพและค่าครองชีพมีไม่มาก ความเข้มแข็งของคนในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

การประเมินบริบทกองทุนหมู่บ้านแห่งนี้ มีปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุน ดังสรุปได้ต่อไปนี้

1. ความสามารถในการบริหารจัดการ ยังดำเนินได้ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
2. ความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้กู้ ยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มสร้างงาน สร้างอาชีพ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง-จ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	2
กรอบความคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	
และชุมชนเมือง	6
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ	
ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	8
แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ	
ชุมชนเมือง	11
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	
และชุมชนเมือง	12
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินโครงการแบบซีพีพีโมเดล	15
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	18
หลักวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	18

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 3	
วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	22
วิธีการประเมินโครงการ	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	27
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	31
บทที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ที่ติดตามการประเมินโครงการ	33
ผลการประเมินบริบทชุมชน	33
ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	36
ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	39
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	40
บทที่ 5	
สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	42
สรุป อภิปรายผล	42
ข้อเสนอแนะ	44
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. กระบวนการจัดตั้ง/ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านหนองจาน	
ภาคผนวก ข. แผนที่	
ภาคผนวก ค. ภาพกิจกรรมการปฏิบัติงาน	

สารบัญภาพ

รูปที่ 1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาและข้อมูลในการประเมินตัวป้อนเข้า	23
ตารางที่ 2	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาและข้อมูลในการประเมินกระบวนการ	24
ตารางที่ 3	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาและข้อมูลของการประเมินผลที่เกิดขึ้น	25
ตารางที่ 4	แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองจาน	28
ตารางที่ 5	ตารางแสดงค่าเป็นร้อยละตามแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ชุมชนบ้านหนองจาน	32
ตารางที่ 6	ตารางรายละเอียดเกี่ยวกับการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้านหนองจาน	39
ตารางที่ 7	ตารางรายรับ รายจ่ายจริง สำหรับการเลี้ยงสุกร 1 รุ่น จำนวน 6 ตัว	39

บทที่ 1

บทนำ

สาระสำคัญในการทำสารนิพนธ์ได้จัดทำขึ้น โดยอยู่ภายใต้เหตุผลที่สำคัญ คือเป็นการศึกษา โดยตรงกับชุมชน แล้วนำมาสรุปและวิเคราะห์เพื่อหาเหตุและผลนำไปสู่การพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่ง โดยมีนัยสำคัญดังต่อไปนี้

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากรัฐบาล ได้เล็งเห็นปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายสำหรับการพัฒนาประเทศในระดับรากหญ้า เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนที่ยากจน ให้มีจิตใจความสามารถในการสร้างงานสร้างรายได้ในระดับหนึ่ง รัฐบาลจึงมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาทและได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ต่อมาได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด รัฐบาลจึงได้จัดตั้ง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อก่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ในที่นี้รัฐบาลจึงมีการจัดให้ทุนการศึกษากับบัณฑิตหมู่บ้านละหนึ่งคน เพื่อศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ เป็นเวลา 10 เดือน ซึ่งเป็นที่มาอันหนึ่ง การจัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบัน

การที่ผู้นำในชุมชนได้รับนโยบายจากรัฐบาล แล้วนำมาปฏิบัติในพื้นที่โดยเรียกประชุมสมาชิกในชุมชนประชุมเพื่อหาแนวทางในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแห่งนี้ขึ้นอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านหนองจานมีคณะกรรมการจำนวน 14 คน ทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุน หนึ่งล้านบาท ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีการจัดการที่ดี คณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณาคำขอขึ้นกู้ของสมาชิกโดยประเมินจากการเขียนโครงการในคำขอขึ้นกู้ และสภาวะแวดล้อมโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบถึงกระบวนการจัดการ และการบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ด.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา
2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

กรอบความคิดทฤษฎี

แนวความคิดที่ผู้วิจัย ใช้ในการประเมินโครงการ คือต้นแบบความคิดที่เป็นเชิงระบบ แบบจำลอง CIPP เป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยจะประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) โดยทั่ว ๆ ไปเป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล โดยเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขจริง ที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม การประเมินประเภทนี้จัดเป็นการประเมินหรือการวิเคราะห์ ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย ทำให้ได้มาซึ่งความเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ โดย อาศัยการวินิจฉัย วิธีการประเมินสภาวะแวดล้อม มี 2 วิธี ดังนี้

1.1 Contingency Model เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and pressure outside of immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น สำหรับคำถามที่ใช้ในการประเมินสภาวะแวดล้อมแบบ Contingency Model คือคำถามประเภท “ ถ้า...แล้ว...” (If...then...)

1.2 Congruence เป็นการประเมิน โดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ โดยจะใช้ในการพิจารณาว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดหมายของโครงการมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะประเมินได้ต่าง ๆ คือ

- 2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อแผนงานได้มีการอนุมัติและลงมือปฏิบัติ การประเมินกระบวนการจำเป็นที่ต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 3.1 เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการ
 - 3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจในการวางแผน
 - 3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
- สำหรับส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี ดังนี้
- 3.4 จัดหานักประเมินกระบวนการแบบเต็มเวลา
 - 3.5 เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
 - 3.6 การเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินและบุคคลากรในโครงการ
 - 3.7 การปรับปรุงโครงสร้างการประเมิน

4. การประเมินผลผลิต(Product Evaluation) การประเมินผลผลิตมีจุดหมายเพื่อใช้วัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ซึ่งไม่เพียงแต่เฉพาะสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมี ความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมเอาตัวแปรการกำหนด วัตถุประสงค์ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเข้าไว้ด้วยกัน โดยเปรียบเทียบผลที่วัดมาได้กับมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนแล้วถึงทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น และการประเมินกระบวนการ ร่วมด้วย

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองจามมีขั้นตอนของการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รูปแบบในการประเมิน ในที่นี้รูปแบบในการประเมินเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการสูงสุด ใช้เป็นรูปแบบการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ กล่าวคือศึกษาถึงบริบทของหมู่บ้าน และรวมถึงบริบทของกองทุน

2. คำถามในการประเมินโครงการ นอกจากการสังเกตพฤติกรรมของชุมชน และกองทุนฯ แล้วยังมีการจัดแบบสอบถาม(Questionnaire) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย โดยขั้นตอนของการสร้างแบบสอบถาม เราอาจเรียงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามได้ดังนี้

- 2.1 การกำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด
- 2.2 การเลือกรูปแบบและชนิดของคำถาม
- 2.3 การเขียนข้อความ
- 2.4 การเรียงข้อคำถามและจัดรูปแบบ
- 2.5 การตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาด
- 2.6 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม
- 2.7 การคัดเลือกข้อคำถาม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เครื่องมือโดยการสร้างแบบสอบถาม ในที่นี้ดังได้กล่าวถึงการสร้างแบบสอบถามในหัวข้อที่ผ่านมาแล้วนั้น เราจำเป็นต้องกำหนดชนิดและรูปแบบคำถามในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเราแบ่งตามลักษณะการตอบได้ 2 ชนิด ดังนี้

คำถามแบบเปิด(Open Question) เป็นคำถามที่ให้ตอบได้อย่างเสรี ผู้ตอบจะโต้ตอบด้วยคำพูดที่เป็นของตนเอง และสามารถให้ความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ คำถามชนิดนี้มักใช้เมื่อต้องการข้อมูลหรือความคิดเห็นแบบกว้าง

คำถามแบบปิด (Close Question) เป็นคำถามที่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และมีการจัดเตรียมคำตอบไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยทั่วไปจะใช้เป็นแบบคำถามสองคำตอบ (Dichotomous Questions) และคำถามที่ให้เลือกตอบ (Multiple Choice Questions)

4. กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในที่นี้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับการประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อมทั่วไปแล้วเราใช้คนในชุมชนเป็นหลัก ส่วนการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเราใช้กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกผู้กู้ประชาชนกองทุน และคณะกรรมการกองทุน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการประเมินบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชนใช้แบบสอบถามตามแบบ บร 1 บร 2 บร 3 บร 4 บร 7 และ บร 12 ส่วนการประเมินกองทุนฯ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร 5 บร 6 บร 8 บร 9 บร 10 บร 11 ที่ได้ถูกกำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางเดียวกัน

บร 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน

บร 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

บร 3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บร 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

บร 5 แบบรายงานการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บร 6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บร 7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

บร 8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(เขียนแผนธุรกิจผู้ประกอบการ)

บร 9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

บร 10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

บร 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

บร 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการดำเนินการหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วตามแบบรายงาน แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์ในเชิงสถิติเพื่อจะได้ทำให้เห็นความหมายของข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้มีประโยชน์ คือ

1. ได้ทราบถึงบริบท และสภาพแวดล้อมของชุมชน
2. ได้ทราบถึงบริบทของกองทุนฯ และการบริหารจัดการกองทุนฯ
3. ได้ทราบถึงวิธีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับกองทุนฯ
4. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนฯ
5. ได้มีความรู้ความเข้าใจโดยรวมเกี่ยวกับ กทบ.(กองทุนหมู่บ้าน) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในสารนิพนธ์บทที่ 2 นี้เป็นการอ้างอิงถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ ที่นำมาแสดงและอ้างอิง เพื่อความสมเหตุสมผลทางด้านวิชาการ ส่วนในด้านของหลักวิชาเนื้อหาสาระของความในบทนี้มีดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบคิดตามสังเกตการคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการแบบซีพีไอโมเดล (CIPP Model)
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล จัดเป็นนโยบายที่สำคัญ และเร่งด่วนในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนา ความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของคนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือนการควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสบการณ์ในการบริหารจัดการ กองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุน สวัสดิการ ฯลฯ

2.2 การบริหารการจัดการกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

2.3 ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้าน/ ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและการจัดการกองทุน

2.4 การติดตามและการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการ จัดระบบและการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

3.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ โดยมีสาระสำคัญ คือ

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“ คณะกรรมการ ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ” หมายความว่า กองทุนในระดับชาติ

“ กองทุน ” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่

“ ชุมชนเมือง ” หมายความว่า ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยาเทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“ สำนักงาน ” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โดยที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด กล่าวคือ

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งในหมวดที่ 1 นี้ ประกอบไปด้วยสาระสำคัญดังนี้

ข้อ 6 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบไปด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม และบุคคลหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคน แต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกครั้งได้

ข้อ 8 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการเข้าประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่เข้าประชุมหรือปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานเข้าประชุมให้เลือกคณะกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อ คณะรัฐมนตรี
- (4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางในการบริหารกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และ จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติ ให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ

หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วย ปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานก็ได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

(10) รายงานผลการดำเนินการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาด ของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุม และ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการ ที่ปรึกษาของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางในการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะ แก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบหลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

(9) คำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ คำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

(10) รายงานการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

(11) คำเนินการอื่นใดตามคณะกรรมการมอบหมาย

หมายเหตุ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ให้ยกเลิกความในวรรค 2 ข้อ 6 แห่งระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน

“คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน”

แบบติดตามสังเกตการคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการติดตามสังเกตการณ์ในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การที่ได้มาซึ่งคณะกรรมการมีที่มาดังต่อไปนี้

1. ก่อนจะมีการจัดเวทีประชาคมเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้อุณหภูมิการฯ อำเภอที่ได้รับมอบหมายได้ประชาสัมพันธ์ให้หัวหน้าครัวเรือนเข้าใจแนวทางการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
 2. จัดให้มีการจัดเวทีประชาคม เลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ มีความรับผิดชอบ เป็นคนดีของหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือน ไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด เพื่อเปิดเวทีประชาคม
 3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน 15 คน ให้คณะกรรมการด้วยกันเลือกกันเอง เป็นประธาน รองประธาน เหนรัญญิก และเลขานุการ
 4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องมีคุณสมบัติ ตามวรรค 5 ข้อ 17
 5. คณะกรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่จะดำรงตำแหน่ง 2 วาระ ติดต่อกันมิได้
 6. เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ปี ตามข้อ 42 ให้จับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดแล้วจัดให้มีการคัดเลือกผู้เข้าดำรงตำแหน่งแทนคณะกรรมการที่พ้นวาระ
- หมายเหตุ จากข้างต้น วรรค 5 ข้อ 17 และ ข้อ 42 ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ข้อ 17 (5) มีความว่า “ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท”

ข้อ 42 มีความว่า “เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่กรรมการกองทุนตามข้อ 41 เข้าดำรงตำแหน่งให้คณะกรรมการกองทุนจับสลาก ออกจากจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด”

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีการจัดทำรายงานแบบต่างๆ ดังนี้

1. แบบ กทบช. 1 ให้อำเภอมอบหมายให้คณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไปสังเกตการณ์จัดเวทีประชาคม เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน โดยใช้แบบ กทบ.1 (แบบเสนอโครงการของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน) ในการบันทึกสังเกตการณ์

2. แบบ กทบช. 2 กรรมการกองทุนหมู่บ้าน สํารวจและกรอกข้อมูลเพื่อใช้ในการนำไปขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านที่ธนาคารสาขา

3. แบบ กทบช. 3 ธนาคารสาขาจัดทำข้อมูลทะเบียนกองทุนหมู่บ้านตามแบบ กทบ. 3 (สัญญากู้เงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน) เสนออนุกรรมการฯจังหวัด และธนาคารสาขาจังหวัด เพื่อส่งต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4. แบบ กทบ.ช. 4 และแบบ กทบ.ช. 4/1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ รับรองสถานภาพกองทุนหมู่บ้านที่ขึ้นทะเบียน (ใบประกาศตามแบบ กทบ.4 (แบบรับเงินกู้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน) และบัญชีรายชื่อกองทุนที่รับรองตามแบบ กทบ. 4/1 (บัญชีกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแนบท้ายประกาศคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ))

5. แบบ กทบช. 5 คณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอมอบหมายจัดทำแบบประเมินผลความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน ตามแบบ กทบ. 5 (แบบรับคืนเงินกู้จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน) แจกหมู่บ้านทราบ

6. แบบ กทบช. 6 เมื่อคณะกรรมการเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือผู้ที่อำเภอมอบหมาย ประเมินผลตามแบบ กทบ. 5 แล้วสรุปเป็นแบบ กทบ. 6 (บัญชีเงินฝากธนาคาร) รายงานจังหวัด

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองจางมีดังต่อไปนี้

1. หมู่บ้านหนองจาน เป็นหมู่บ้านหมู่ที่ 6 ของตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์ของระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านมีดังนี้

2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย

2.2 ส่งเสริมให้หมู่บ้านมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

2.3 เสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

2.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ

3. คุณสมบัติของสมาชิก / การรับสมาชิก

3.1 เป็นผู้ที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์

3.2 เป็นหัวหน้าครอบครัว (มีชื่อปรากฏเป็นเจ้าของบ้านในทะเบียนบ้าน)

3.3 เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดี ไม่เป็นผู้ที่ถูกดำเนินคดี

3.4 มีทะเบียนบ้านอยู่ในหมู่บ้านหนองจาน

หมายเหตุ สมาชิกจะพ้นสภาพการเป็นสมาชิกก็ต่อเมื่อ สมาชิกลาออกจากการเป็นสมาชิกและถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 7 การรื้อยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำกรอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน โดยยื่นต่อคณะกรรมการกองทุนนั้นๆ ตามเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการมีอำนาจอนุมัติเงินกู้ได้ไม่เกิน สองหมื่นบาทต่อรายในกรณีที่มีมากกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการต้องเรียกประชุมสมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ต้องไม่เกิน ห้าหมื่นบาทต่อราย การกู้ยืมเงิน ให้คณะกรรมการพิจารณาตามเห็นสมควร

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้กับกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามเงื่อนไขหรือคำสั่งจากคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบของที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนอย่างเปิดเผย (ในที่นี้หมู่บ้านหนองจานใช้อัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนอย่างเปิดเผย (ในที่นี้หมู่บ้านหนองจานใช้อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี)

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยและค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดดอกเบี้ยปรับให้แก่ผู้กูรายหนึ่งรายใดเมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ดังที่กล่าวมาในข้างต้นแล้วนั้น ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพโฟมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพโฟมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 หน้า 221-234) ซึ่งได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า” เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่”

รูปแบบจำลอง CIPP ประเมินด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่วางไว้ประเมินในด้านต่างๆ คือ

2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น โดยประเมินอัตราค่าจ้างเวลา งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถาม เช่น แผนงานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่อง หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน

3.3 เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่าง คือ

3.4 การจัดหานักประเมินกระบวนการเดิมเวลา

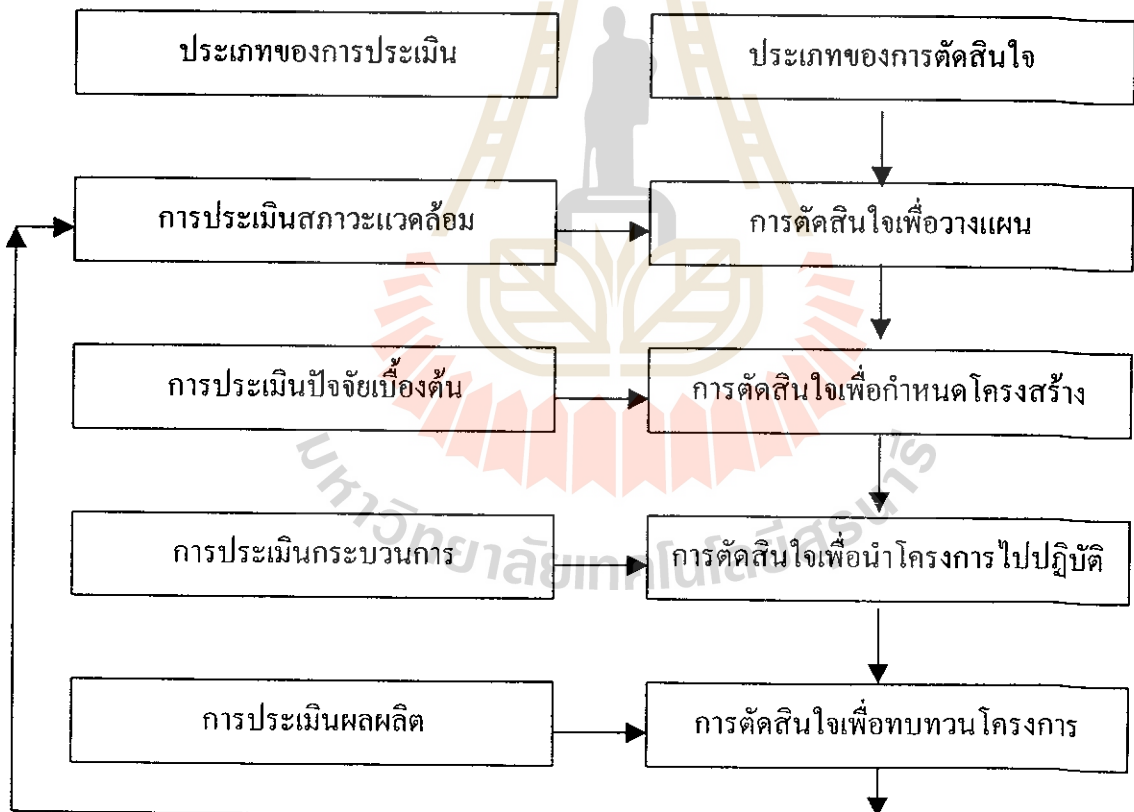
3.5 เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ

3.6 การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมิน โครงการและบุคลากรในโครงการหรือในแผนงานเอง

3.7 การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจ

การทำตามกระบวนการ จำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจ ในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ไขและบันทึกกระบวนการ สำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

รูปที่ 1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ

เขาวดี ราชชัยกุลวิบูลย์ศิริ, 2542 หน้า 46-60 ได้สรุปความหมายของการประเมินผลว่าเป็นกระบวนการจำกัดข้อมูลที่ต้องการ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูล อันเป็นข่าวสารที่ให้ประโยชน์ในการตัดสินใจแนวทางเลือกต่างๆ ที่ให้ได้ผลดีสำหรับการตัดสินใจ (Decision Making)

รูปแบบจำลอง CIPP สามารถนำไปใช้ประเมินโครงการศึกษาทั่วไปได้อย่างดี เพราะประกอบด้วยผลการประเมินผล 4 ประเภท อันเป็นโครงสร้างของการศึกษาทั่วไปดังนี้

1. Context Evaluation การประเมินเนื้อความ เป็นการประเมินผลพื้นฐานเกี่ยวกับการค้นหาข่าวสารอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ โดยนักประเมินผลจะจัดการรวบรวมข้อมูลให้กับหัวหน้าโครงการ เป็นต้นว่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมสภาพการแก้ปัญหาแหล่ง (Resource) ฯลฯ ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะช่วยวางแผนโครงการให้เป็นไปตามความต้องการ และจำกัดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับดำเนินโครงการ

2. Input Evaluation การประเมินตัวป้อนเป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพที่จะอำนวยให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ที่ต้องการ คือ บรรลุเป้าหมายของโครงการ ตัวป้อนสำหรับการประเมินผลประเภทนี้อาจจะเป็นตัวประกอบทางด้านเงินทุน บุคคลกรที่เกี่ยวข้อง อาจจะเป็นผู้รับบริการ ผู้ให้บริการทรัพยากรอื่นที่เป็นพลังให้โครงการดำเนินไปสู่เป้าหมาย

3. Process Evaluation การประเมินกระบวนการ การประเมินผลประเภทนี้จะทำหน้าที่ต่อจาก Context และ Input Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข่าวสารที่จะเป็นแนวทางหรือวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการว่าจะดำเนินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างไร นอกจากการประเมินผลประเภทนี้จะช่วยค้นหาข้อบกพร่อง แนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ระหว่างดำเนินโครงการ ถ้าเป็นโครงการที่ปฏิบัติจริง ก็จะเป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่า โครงการได้ดำเนินไปตามกระบวนการที่วางไว้และบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่มีความคลาดเคลื่อนประการใด

4. Product Evaluation การประเมินผลผลิต วัตถุประสงค์ของ การประเมินผลประเภทนี้ก็คือ ตรวจสอบระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการ กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร การประเมินผลประเภทนี้อาจอาศัยการเปรียบเทียบผลผลิตกับเกณฑ์มาตรฐาน (Absolute or Relative Standard) ที่เลือกไว้ นอกจากนี้ อาจอาศัยรายงานการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้จาก Context, Input และ Process Evaluation

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ทางเลือกหนึ่งของการก่อให้เกิดประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็คือการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการวิเคราะห์ตัวแปรทางสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการและการประเมินโครงการ นอกจากนี้แล้วในการเลือกปฏิบัติจริงในพื้นที่ สามารถที่จะเข้าใจถึงบริบทของชุมชน กองทุน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยและประเมินโครงการแบบมีส่วนร่วม ดังที่จะได้กล่าวต่อไปนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) การทำการประเมินประเภทนี้ ทำได้โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับสังคมในชุมชน เกิดการสังเกต สัมภาษณ์คนในชุมชน แล้วจัดทำรายงาน ตามแบบ บร 1 และ บร 2 หรือแบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้านและแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ตามลำดับ

2. การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation) การทำการประเมินประเภทนี้ ทำโดยกำหนดตัวแปรที่จะศึกษา และหาแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่น ตัวแปรที่ศึกษาในการประเมินตัวป้อนคือ นโยบาย เป้าหมายของรัฐเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แหล่งข้อมูลก็คือเอกสารระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เช่นเดียวกับการประเมินตัวป้อน ซึ่งเราจะต้องกำหนดตัวแปรที่จะศึกษาสำหรับการประเมินกระบวนการ และหาแหล่งข้อมูล เช่น ตัวแปรที่ศึกษาในการประเมินกระบวนการคือ ศึกษาการทำบัญชีหมู่บ้านและชุมชนเมือง แหล่งข้อมูลได้จากการศึกษาเอกสารบัญชีและสังเกตการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากกรรมการฝ่ายบัญชี เป็นต้น

4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) เช่นกรณีศึกษาคือ การวัดความเข้มแข็งของชุมชน ตามแบบ บร 2 การประเมินผลที่เกิดขึ้นได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ หรือ การวิเคราะห์เชิงสถิติอื่นๆ เป็นต้น

หลักวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) โดยมีรูปแบบการมีส่วนร่วมดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยกว่าหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่า เป็นต้น

1.2 การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) โดยที่รัฐไม่รู้ความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

1.3 การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหาตลอดจนการต้องการการตัดสินใจและหาแนวทางการแก้ปัญหา

2. ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี ความจงรักภักดีของคนในชุมชนทุกคนได้เรียนรู้มุ่งพัฒนาตนเอง มีพลังความคิดสติปัญญา เพื่อพึ่งพาตนเองในทุกด้าน นายสัญญา สัญญาวิวัฒน์(2541:14-17) ได้กล่าวถึงลักษณะชุมชนเข้มแข็ง 4 ประการคือ

2.1 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนนั้นจะรู้ทันข่าวเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

2.2 เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง (Community Management) ด้วยกิจกรรม 4 ประการคือ การวางแผน การจัดกระบวนการของตนเอง การลงมือปฏิบัติตามแผนการประเมินผล

2.3 เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) อาจแสดงถึงความภักดีต่อชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงเห่น มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน

2.4 เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คนมีคุณภาพและคุณธรรม สงบสุข จิตใจเยือกเย็น

3. เครื่องข่ายองค์กรการเรียนรู้ กล่าวโดยสรุปได้ว่า เครือข่ายความร่วมมือขององค์กรชุมชนและองค์กรพัฒนา เกิดจากการรับรู้ร่วมกันในหมู่องค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งสถาบันการศึกษา ซึ่งลักษณะองค์กรชุมชน มีดังนี้

3.1 มีข้อจำกัดและอุปสรรคในการเข้าถึงความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ในมือของหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ

3.2 ความจำเป็นที่ต้องร่วมกันทำความเข้าใจสภาพปัญหา การพัฒนาที่ซับซ้อนอย่างเป็นองค์รวม

3.3 ความปรารถนาที่จะผลักดันหาแนวทางพัฒนาใหม่ และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาในระดับชาติ

4. ประชาคม (Civic Assembly or Civic Forum) ประชาคมมีลักษณะเป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม

ในเชิงนามธรรม ประชาคมคือ ความเป็นชุมชน ความรู้สึกผูกพันร่วมกันว่ามีความเป็นพลเมือง มีความตระหนักในหน้าที่ และถือว่ามีควมรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อจะดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคงและยั่งยืนในพื้นที่หนึ่ง

ในเชิงรูปธรรม ประชาคมเป็นกลไกหรือกระบวนการทางการเมือง และข่าวสังคม และวัฒนธรรมของภาคประชาชนหรือประชาสังคมที่เอื้ออำนวย สนับสนุนส่งเสริมให้มีการสื่อสารและหล่อหลอมสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่หนึ่ง

5. การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึงการพัฒนาถึงความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบันและสามารถรองรับความต้องการ และ/หรือ ความจำเป็นในอนาคตได้ด้วย ซึ่งสรุปหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ดังนี้

- 5.1 เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา
- 5.2 ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นแนวทางในการดำเนินงาน
- 5.3 เน้นการพัฒนาความคิด จิตสำนึก ความรับผิดชอบร่วมกันมากกว่าการพัฒนา

6. ธุรกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม และ/หรือ ช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการและกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

7. ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การทำบัญชีและรายงานแยกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุนคือ กิจกรรมกองทุน หนึ่งล้านบาท และกิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุน ทุกครั้งที่มีการรับจ่ายเงิน ได้บันทึกควบคุมให้ถูกต้องครบถ้วนเพื่อประโยชน์ดังนี้

7.1 เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่รับผิดชอบบริหารจัดการเงินกองทุน ใช้ในการควบคุมการรับ-จ่าย เงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

7.2 เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน ประจำเดือนและรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ให้สมาชิกและสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการติดตามผลการดำเนินงาน

7.3 เพื่อจัดทำรายงานการเงินประจำปี แสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดการตรวจสอบ และรายงานผลให้คณะกรรมการทราบพร้อมประกาศเปิดเผยให้ประชาชนและสมาชิกรับทราบ

วิธีการทำบัญชีกองทุน สำหรับกิจกรรมกองทุนหนึ่งล้านบาท การจัดทำบัญชีจะต้องมีสมุดบัญชีที่ใช้บันทึกรายละเอียด การรับและจ่ายเงินกองทุน ซึ่งประกอบด้วย

7.4 สมุดบัญชีรายรับเงินกองทุนหนึ่งล้านบาท การรับเงินทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีไว้ในสมุดบัญชีรายรับ เพื่อบันทึกควบคุมการรับเงินทุกประเภทเข้าบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์

7.5 สมุดบัญชีรายจ่ายเงินกองทุนหนึ่งล้านบาท การจ่ายทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีไว้ในสมุดบัญชีรายจ่าย เงินสดและการจ่ายเงินจากบัญชีฝากธนาคาร หรือโอนเงินจากบัญชีฝากธนาคารกองทุนให้กับผู้รับ หรือผู้มีสิทธิ

วิธีการทำบัญชีกองทุนสำหรับกิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุน การจัดทำบัญชีจะต้องมีรายงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

7.6 สมุดบัญชีที่ใช้บันทึกรายละเอียดการรับและจ่ายเงินกองทุนประกอบด้วย

7.6.1 สมุดบัญชีรายรับของกองทุน (เงินออม) การรับเงินทุกกรณีต้องนำมาลงบัญชีไว้ในสมุดบัญชีรายรับ เพื่อบันทึกการรับเงินทุกประเภท เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์

7.6.2 สมุดบัญชีเงินรายจ่ายเงินกองทุน (เงินออม) การจ่ายเงินทุกกรณีต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายจ่ายเพื่อบันทึกควบคุมการจ่ายเงินสดและการจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร หรือการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนให้กับผู้รับหรือผู้มีสิทธิ

7.7 ทะเบียน ประกอบด้วย

7.7.1 ทะเบียนควบคุมค่าของู้ ใช้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนผู้มาขึ้นค่าของู้

7.7.2 ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ใช้บันทึกควบคุมลูกหนี้รายตัว เพื่อประโยชน์ในการติดตามหนี้โดยแสดงรายละเอียดต่าง ๆ

7.7.3 ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ/ค่าหุ้น/เงินรับฝากรายตัว ใช้บันทึกควบคุมเงินที่สมาชิกนำมาฝากไว้กับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นเงินออมตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

7.7. ทะเบียนควบคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น/บริจาค ใช้บันทึกรายละเอียดทรัพย์สินที่สมาชิกขอชำระเป็นค่าหุ้นแทนเงินแต่จะไม่มีกรบันทึกรับในสมุดรายรับจนกว่าจะมีการจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ๆ หรือทรัพย์สินที่ได้จากการรับบริจาค โดยปราศจากภาวะผูกพัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ เป็นการวิจัยเพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในบทที่ 1 ซึ่งมีสาระสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
 - 4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการหมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใน การปฏิบัติเป็นการประเมินแบบมีส่วนร่วม ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ดังนี้

1. ประเมินบริบท (Context Evaluation) หมู่บ้านหนองจาน ได้มีการจัดเก็บข้อมูลตามแบบ บร.1 (แบบเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน หรือ AIC) และนำมาประเมินบริบทเพื่อศึกษาให้ทราบความเป็นมา และสภาพโดยรวมของชุมชน

2. การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินตัวป้อนเข้า เป็นการนำตัวแปรที่ศึกษามาประเมิน โดยการได้มาซึ่งข้อมูลดังต่อไปนี้

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล
1. นโยบาย เป้าหมายของรัฐเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- ศึกษาจากเอกสารของโครงการ
2. ระเบียบของกองทุนของรัฐ	- ศึกษาจากเอกสารระเบียบ
3. ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายวัตถุประสงค์ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- ได้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ กรรมการกองทุน ครุภัณฑ์ชุมชนและเอกสารการดำเนินงานกองทุน
4. ศึกษาศักยภาพด้านความเข้มแข็งของกรรมการ กรรมการ ความสามัคคีในชุมชนประสิทธิภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนออมทรัพย์ของชุมชน	- วิเคราะห์ข้อมูลจาก บร 2 และแบบเสนอขอตั้งกองทุน หรือจากการสัมภาษณ์กรรมการและสมาชิกในชุมชน
5. ศึกษาวิเคราะห์ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- ได้จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. บันทึกศักยภาพของกองทุน	- ได้จากเอกสารที่สัมภาษณ์สมาชิกกองทุน

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาและแหล่งข้อมูลในการประเมินตัวป้อนเข้า

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการโดยศึกษาจากกิจกรรมของกองทุน และได้มาซึ่งข้อมูลดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
1. กระบวนการช่วยเหลือสนับสนุนการตั้งกองทุนและการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง	- โดยการสังเกตหรือสัมภาษณ์ชาวบ้านและอนุกรรมการสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ
2. กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุนและระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- โดยการสังเกตหรือสัมภาษณ์ชาวบ้าน
3. ศึกษากระบวนการ กฎเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติเห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านของอนุกรรมการสนับสนุนกองทุนระดับอำเภอและจังหวัด	- โดยการสัมภาษณ์อนุกรรมการสนับสนุนกองทุนระดับอำเภอและระดับจังหวัด

ตัวแปรศึกษา	แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
4. ศึกษากระบวนการพิจารณาอนุมัติให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและให้ข้อเสนอแนะ	- ศึกษาจากกฎระเบียบและสังเกตการประชุม - พิจารณาอนุมัติเงินกู้ของกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ศึกษาทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะ	- ศึกษาจากเอกสารบัญชีและสังเกตการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของกรรมการฝ่ายบัญชี
6. ศึกษาองค์กรหรือบุคคลที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนว่าได้เงินดังกล่าวไปทำอะไร ทำอย่างไร และทำไมจึงทำเช่นนั้นเป็นรายกรณีทุกกรณี	- โดยการสัมภาษณ์ สังเกต หลังจบบันทึกโดยละเอียดเป็นรายกรณี เช่น จำนวนเงินที่ลงทุนคงที่ ทุนผันแปร การผลิต การตลาด การแก้ปัญหา ต้นทุนทำไร
7. จัดกลุ่มสมาชิกที่ได้เงินกู้ตามลักษณะกิจกรรมหรืออาชีพเดียวกัน ตั้งวงพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้	- สนับสนุนการตั้งกลุ่มอาชีพ และเปิดวงเสวนาพูดคุย แลกเปลี่ยนบทเรียนเพื่อการเรียนรู้ระดับหมู่บ้านและตำบล
8. กระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2 ครั้ง	- ประชุมสัมมนาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับตำบลหรืออำเภอ เพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนและประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้
9. ศึกษากระบวนการและผลการให้ความช่วยเหลือด้านการบริหารกองทุนและการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	- โดยการสังเกต สัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่รัฐและกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุน

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาและแหล่งข้อมูลของการประเมินกระบวนการ

การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินเพื่อบันทึกภาวะเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นหลักฐานและค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ

เรียนรู้ร่วมกัน โดยการจัดเวทีเสวนา เวทีชาวบ้าน เวทีประชาคม ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม และระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งประชาชนและนักศึกษา

4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้น โดยมีการกำหนดตัวแปรที่ศึกษา และมีการจัดเก็บข้อมูลตามตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล
1. ศึกษาผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองของคณะกรรมการกองทุนฯ ด้านความสามารถในการปล่อยกู้ และการคืนเงินกู้ของสมาชิกที่กู้เงิน อีกทั้งยอดเงินของกองทุนว่าเพิ่มมากขึ้นเพียงใด	- ศึกษาจากเอกสารบัญชีกองทุนฯ เป็นรายเดือน และสรุปเมื่อสิ้นปี อีกทั้งการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน
2. ศึกษาผลการนำเงินกู้จากกองทุนไปดำเนินการของสมาชิกของกองทุนว่าประสบความสำเร็จ คำไร มีรายได้เพิ่มหรือขาดทุนอย่างไร	- โดยการสัมภาษณ์บันทึก
3. ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกว่ามีความคิดเห็นความพอใจต่อโครงการ กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่ อย่างไร	- โดยการสัมภาษณ์ บันทึก แล้วหาความถี่ จัดอันดับความคิดเห็น
4. ศึกษาเพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของสมาชิกในชุมชน	- โดยการสัมภาษณ์สมาชิกของชุมชน อีกทั้ง ผู้นำชุมชน
5. เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	- จัดประชุมสัมมนาผู้เรียนระดับ ตำบล อำเภอ ร่วมกับอาจารย์พิเศษ เพื่อสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
6. เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	- โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากสมาชิกในชุมชนร้อยละ 50 ของครอบครัวที่มีอยู่ในชุมชน
6. ศึกษาผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน	- โดยการวิเคราะห์จากการประเมินทุกขั้นตอน
7. ศึกษาเปรียบเทียบว่าเมื่อเริ่มโครงการและดำเนินโครงการ ไปได้หนึ่งปี	- โดยการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนเปรียบเทียบ การเก็บครั้งแรกและการเก็บครั้งสุดท้าย

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาและแหล่งข้อมูลของการประเมินผล

ในการประเมินผลที่เกิดขึ้นของโครงการเป็นการเปรียบเทียบผลที่เกิดจากโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีผลกระทบอะไรบ้าง เป็นการประเมินคุณค่าของโครงการโดยรวม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร หมายถึง ประชากรในหมู่บ้านหนองจาน มี 126 ครัวเรือน 126 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 438 คน ชาย 199 คน หญิง 239 คน โดยจัดแบ่งประชากรในหมู่บ้านตามวัยได้ดังต่อไปนี้

1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	25	คน
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	จำนวน	50	คน
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	92	คน
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	จำนวน	21	คน
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	45	คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	136	คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	29	คน
60 ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน	40	คน
	รวม	438	คน

ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ปัจจุบันได้รับการสงเคราะห์จากรัฐจำนวน 3 คน

ประชากรในหมู่บ้านที่พิการ มีจำนวน 4 คน แบ่งเป็น

คนพิการได้เรียน	2	คน
คนพิการไม่ได้เรียน	2	คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในวิธีการดำเนินการประเมินโครงการนี้ การหากกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการประเมินโครงการสามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างเมื่อเทียบกับการนำมาประเมินได้ 2 ด้านดังนี้

2.1. ด้านการประเมินบริบทหมู่บ้าน

2.2. ด้านการประเมินบริบทกองทุน

ด้านการประเมินบริบทหมู่บ้าน เป็นการหากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาประเมินใน ส่วนที่เป็นบริบทของหมู่บ้าน ได้แก่ ประชากรทุกครัวเรือนในหมู่บ้านสำหรับการนำมา ประเมินสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ของหมู่บ้านหนองจานว่ามีสภาพโดย

รวมเป็นอย่างไร ในที่นี้เพื่อที่จะนำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ไปประเมินเทียบกับบริบทของกองทุนหมู่บ้านหนองจาน

ด้านการประเมินบริบทกองทุน เป็นการหากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาประเมินในส่วนที่เป็นบริบทของกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ประชากรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองจาน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เราจะประเมินเพื่อทราบบริบทของกองทุนหมู่บ้าน อันได้แก่ ทราบถึงความเป็นมาของกองทุน การดำเนินการของกองทุน การจัดการบริหารกองทุนและรวมไปถึงผลลัพธ์ของกองทุน

ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นสำหรับ กลุ่มตัวอย่างที่นำมาประเมินทั้ง 2 ด้านนี้ เมื่อนำการประเมินทั้ง 2 ด้านมาวิเคราะห์เราก็จะสามารถเห็นถึงภาพรวมของทั้งหมู่บ้าน และภาพรวมของกองทุนซึ่งเป็นไปตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมิน โครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในที่นี้จำเป็นต้องมีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่สำคัญเพื่อใช้วัดในการประเมินโครงการ นอกจากนี้จำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ที่ใช้วัดอีกด้วย ได้แก่ คำถามตามแบบรายงาน(บร) ต่างๆ เราอาจจัดแบ่งตัวชี้วัดในการประเมินได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินบริบทหมู่บ้าน ได้แก่ การนำตัวชี้วัดเพื่อนำตัวชี้วัด เพื่อนำไปประเมินหาสภาพโดยรวมของหมู่บ้านหนองจาน ดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่ใช้ในการวัด				
	ดีมาก (4)	ดี (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	หมายเหตุ
1. ความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม	4	16	36	7	2.27
2. ความซื่อสัตย์ของสมาชิกในกลุ่ม	2	26	34	1	2.46
3. การยกย่องคนทำความดีในชุมชน	2	18	37	6	2.25
4. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน	2	28	29	4	2.44
5. การหาความรู้เพิ่มเติมของคนในชุมชน	6	18	33	6	2.38
6. ความสามารถในการหาเลี้ยงครอบครัว	8	36	19	-	2.83

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่ใช้ในการวัด				
	ดีมาก (4)	ดี (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	หมายเหตุ
7. ความอบอุ่นในครอบครัว	14	46	3	-	3.17
8. การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน	2	25	29	7	2.35
9. การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการประชุม	-	23	30	10	2.21
10. การช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และครูด้วยโอกาส	5	28	23	7	2.49
11. คุณธรรม และความยุติธรรมของครูนำชุมชน	1	26	32	4	2.38
12. การร่วมกันแก้ปัญหาโดยมีการวางแผนของคนในชุมชน	-	14	35	14	2.00

ตาราง 4 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านหนองจาน

หมายเหตุ จากตาราง 3.4 การสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 63 ครัวเรือน จากทั้งหมด 126 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยมีเกณฑ์การพิจารณาเป็นระดับคะแนนดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้วัด

ระดับคะแนน

ดีมาก

4

ดี

3

ปานกลาง

2

น้อย

1

สำหรับจำนวนที่อยู่ในแต่ละช่วงในตาราง (ยกเว้นคอลัมน์หมายเหตุ หมายถึง คะแนนเฉลี่ย) หมายถึงจำนวนประชากรที่ให้น้ำหนักในจำนวน 63 ครัวเรือน

2. ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินบริบทกองทุน เป็นตัวชี้วัดที่มีเกณฑ์การวัดเพื่อให้ทราบถึงสภาพโดยรวมของกองทุนเงิน 1 ล้านบาทของหมู่บ้านหนองจาน ในที่นี้เราจะนำไปประเมินวัตถุประสงค์โครงการ การดำเนินการ โครงการ ผลการปฏิบัติของโครงการ ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับปรุงหรือแก้ไขในวิธีปฏิบัติของโครงการ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งสำหรับกองทุน

ตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลด้านการประเมินบริบทกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ใช้แบบเก็บข้อมูลตามแบบศึกษาเจาะลึกรายการณี (บร 11) คำถามที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดเป็นคำถามแบบเปิด (Open Questions) เนื้อหาคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลต่อไปนี้

1. บริบทครอบครัวในแต่ละกรณี
2. รายรับ รายจ่าย ของครอบครัว
3. ปัญหาทางการเงินของครอบครัว
4. การนำเงินกู้ไปดำเนินการ
5. ประสบการณ์ในการดำเนินการ
6. บัญชีรายรับ รายจ่ายจากเงินกู้
7. การคาดหวังสำหรับผลตอบรับในการดำเนินการ
8. ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินการ

เมื่อนำข้อมูลที่ได้ตามแบบการประเมินบริบทของกองทุน มาทำการวิเคราะห์และประเมินก็จะทราบถึงปัญหาโดยรวมของการนำเงินกู้ ไปดำเนินการในเรื่องต่างๆ และพร้อมที่จะนำปัญหาไปเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาให้กับกองทุนหมู่บ้านได้

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ส่วนใหญ่เป็นการใช้ตามวิธีการสร้างเป็นเครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ (เพื่อใช้วัดตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) และเครื่องมือแบ่งตามลักษณะการใช้งานเป็นเครื่องมือทางสังคมศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่แบ่งตามวิธีการสร้าง สำหรับเครื่องมือประเภทนี้ ในการทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองจานเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดแบบเฉพาะกิจ นั้นหมายความว่าเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ไม่ว่าจะเป็นคำถามแบบเปิด (Open Questions) หรือ คำถามแบบปิด (Close Questions) นำมาใช้เป็นการเฉพาะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ดังได้แก่คำถามตามแบบรายงานดังต่อไปนี้

2. เครื่องมือแบ่งตามลักษณะการใช้งาน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาด้านต่างๆ จึงจำเป็นต้องแบ่งเครื่องมือตามลักษณะการใช้งานในที่นี้ใช้เครื่องมือ เพื่อทำการประเมินโครงการเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการประเมินบริบทหมู่บ้าน ได้แก่ บร 1 บร 2 บร 7 บร 9 บร 10

และบร 12

2.2 ด้านการประเมินบริบทกองทุน ได้แก่ บร 3 บร 4 บร 5 บร 6 บร 8 และ บร 11

จะเห็นว่าในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้วัด ดังจะเห็นได้ว่าเครื่องมือแต่ละชนิดหรือคำถามที่ใช้จำเป็นต้องใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมและเลือกใช้ให้เหมาะกับงานประเมินแต่ละด้าน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยทางสังคมศาสตร์สำหรับหมู่บ้านหนองจาน ดังนี้

1. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง (ประชากรในหมู่บ้านหนองจาน) ตามรูปแบบการประเมินแต่ละแบบ ถ้าประเมินบริบทชุมชน ใช้ประชากรของหมู่บ้านโดยรวม และถ้าประเมินบริบทกองทุนหมู่บ้าน จะใช้สมาชิกกองทุนเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
2. การสังเกตโดยอ้อม (Indirect Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างใน โดยการให้ผู้อื่นเป็นผู้สังเกตแทนผู้วิจัย แล้วนำมาเล่าให้ฟังในภายหลังการสังเกตโดยตรง
3. การคัดลอกข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (Collection of Secondary Data) ได้แก่ การคัดลอกข้อมูลจากเอกสารทางราชการที่ได้จัดเก็บรวบรวมไว้แล้ว เช่น จปฐ. 1 เป็นต้น
4. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาจัดเก็บไว้ในรูปแบบรายงาน (บร) ต่างๆ
5. การใช้แบบวัดโดยให้ผู้ให้ข้อมูลตอบเอง (Self Report) ได้แก่ แบบสอบถามตามแบบรายงานที่เป็นการให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เขียนตอบเอง อาจเป็นคำถามแบบเปิด (Open Questions) หรือคำถามปิด (Close Questions) ขึ้นอยู่กับความสำคัญที่ต้องการประเมิน เช่น การประเมินในด้านทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านผู้จัดทำสารนิพนธ์ใช้คำถามแบบเปิด กล่าวคือให้ผู้ตอบหรือผู้ให้ข้อมูลตอบในรูปแบบที่เป็นอัตนัยหรือการขังใจในการตอบ (Subjectives) หรือถ้าเป็นกรณีที่ใช้ตัวชี้วัดเป็นคำถามที่ต้องการทางด้านปริมาณ เช่น ความเข้มแข็งของประชากรในหมู่บ้านว่ามีมากหรือน้อยเพียงใด ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้คำถามแบบปิด เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่อยู่ตอบสามารถตอบได้เลขนั้นคือเป็นคำถามปรนัย (Objectives) แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ ตามตารางที่ 4 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านหนองจาน เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งตามความสำคัญเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (Statistics) ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1.1 รูปแบบความหมายของสถิติ กล่าวคือ คำว่า “สถิติ” หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดระเบียบข้อมูล หรือการนำเสนอข้อมูล และการแปลความหมายของข้อมูล ส่วนอีกความหมายหนึ่งของคำว่า “สถิติ” หมายถึง ข้อมูลที่เป็นตัวเลขที่แทนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจ หรือ เหตุการณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลในภาพรวมที่มีจำนวนมาก

ในกรณีหมู่บ้านหนองจานการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามความหมายของสถิติ ทำในลักษณะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ข้างต้น มาจัดจกระเบียบให้อยู่ในรูปแบบรายงาน (บรร 1 ถึง บรร 12) แล้วนำเสนอเพื่อให้ง่ายต่อการแปลค่า หรือความหมายของข้อมูลในแบบรายงาน

2.2 รูปแบบสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เป็นค่าทางสถิติที่ใช้ในการแสดงผล โดยนำค่าที่ได้มาแปลผลให้อยู่ในรูปแบบตัวเลข (Numerics) เพื่อให้เห็นค่าทางตัวเลขที่ชัดเจนหรือง่ายขึ้น เช่น การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ การหาค่ากลางของข้อมูล เป็นต้น

หมู่บ้านหนองจาน ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างไว้ตามตารางที่ 4 กล่าวคือ เป็นการหาค่ากลางเลขคณิต (Mean) ตามเกณฑ์ที่ใช้วัดที่ได้แสดงไว้ในตาราง 4 หรือหาค่าร้อยละ (Percentage) ได้ดังตารางต่อไปนี้ (โดยนำตัวเลขในตาราง 4 มาหารร้อยละจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 63 คน)

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่ใช้วัด			
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย
1. ความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน	6.34	25.39	57.14	11.11
2. ความซื่อสัตย์ของสมาชิกในชุมชน	3.17	41.27	53.97	1.58
3. การยกย่องคนทำความดีของคนในชุมชน	3.17	28.57	58.73	9.52
4. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน	3.17	44.44	46.03	6.34
5. การหาความรู้เพิ่มของคนในชุมชน	9.52	28.57	52.38	9.52
6. ความสามารถในการหาเลี้ยงครอบครัว	12.70	57.14	30.16	-

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่ใช้วัด			
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย
7. ความอบอุ่นในครอบครัว	22.22	73.02	4.7	-
8. การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กรของคนในชุมชน	3.17	39.68	46.03	11
9. การรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนในการประชุม	-	36.51	47.62	15.87
10. การช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	7.94	44.44	14.49	11.11
11. คุณธรรมและความยุติธรรมของผู้นำชุมชน	1.58	41.27	50.79	6.34
12. การร่วมกันแก้ปัญหาโดยมีการวางแผนของคนในชุมชน	-	22.22	55.55	22.22

ตารางที่ 5 ตารางแสดงค่าเป็นร้อยละตามแบบเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งชน
หมู่บ้านหนองจาน

2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลทางตรรกวิทยาด้วยการหาเหตุและผลซึ่งได้มาโดยข้อมูล อาจแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการปฏิบัติทำโดยการจำแนกตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ ได้จากการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนแล้วนำมาวิเคราะห์ตาม พร 1

2. ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ทำโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินการที่ค่อนข้างเป็นปรนัย มีความคลาดเคลื่อนสูง ดังนั้นจำเป็นต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างคำอธิบายขึ้นเปรียบเทียบ และการใช้มุมมองสำหรับคำถามต่างๆ ในการสัมภาษณ์

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำโดยการกำหนดนิยามอย่างกว้างๆ ระบบสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องการวิเคราะห์จะต้องมีการปรับเปลี่ยนสมมติฐานใหม่

บทที่ 4

สรุป การติดตามประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิฟฟ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ทั้ง 2 ประการ ซึ่งมี 5 ตอน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 2 ประการ ได้แก่

4.1 เพื่อทราบกระบวนการจัดการและการบริหาร กองทุนหมู่บ้าน หนองจาง ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

4.2 เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของ กองทุนหมู่บ้าน หนองจาง โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในที่นี่ใช้หลักการประเมินตามสภาพความเป็นจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ และนำเสนอในรูปแบบของข้อมูล

ผลการประเมินบริบทชุมชน เป็นการประเมินใน 2 ระดับ อันได้แก่

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ จะเห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยากจนอันเป็นเหตุให้เกิด โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น โดยการประเมินเป็นการประเมิน โดยใช้ชุมชนแต่ละชุมชนเป็นฐาน (Community - Based Collaborative Evaluation)

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม (SMEs) ปัจจุบันจะเห็นว่าเกิดธุรกิจขึ้นมากมายส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือที่เรียกว่า SMEs ซึ่งเป็นทางออกทางหนึ่งในการแก้ไขเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้นเป็นการสร้างเงิน สร้างงาน โดยเฉพาะเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า เสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน ที่เห็นส่วนมากในปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านต่าง ๆ ในแต่ละชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ จากการประมวลทางแนวคิดและทฤษฎี โดยภาพรวม จะเห็นว่าเศรษฐกิจในระดับชาติเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นหลังจากที่รัฐบาลได้ผลักดันนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากประชาชน

ที่มีฐานะในระดับกลางและล่าง ได้มีการสร้างงาน สร้างอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศไม่ต้องอาศัยวัตถุดิบที่นำเข้า ซึ่งช่วยให้ลดภาวะการขาดดุลการค้าได้ในระดับหนึ่ง

1.4 สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน สำหรับด้านสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะ

ทรัพยากรธรรมชาติ ประชากรในประเทศได้เห็นและตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในประเทศมากขึ้น จากที่ได้มีการสร้างงาน สร้างอาชีพใหม่ ๆ ซึ่งปัจจุบันอาชีพใหม่ ๆ ที่สังเกตได้ก็คือ การนำทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะสมุนไพรมาใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ในรูปแบบข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ จากเหตุที่ต้องนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้นั้นเองจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้คนในชุมชนเกิดความคิดที่จะรักษาธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไป

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือกองทุนเงิน 1 ล้านบาท เข้าสู่ทุกชุมชน เงินส่วนนี้อาจช่วยลดภาวะหนี้สินนอกระบบให้กับประชาชนได้ระดับหนึ่งเท่านั้น ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่ได้มีการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของตน มีความรัก สามัคคีกันของคนในชุมชน จากความสามัคคีของคนในชุมชนจึงเป็นเหตุผลของการเกิดอาชีพใหม่ ๆ สำหรับชุมชนนั้น ๆ คนในชุมชนจึงไม่จำเป็นต้องไปทำงานยังต่างถิ่นที่อยู่ของตนเอง ฉะนั้นเป็นเหตุผลหนึ่งที่ช่วยลดภาวะการเป็นหนี้ของประชาชนได้

1.1.6 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือความล้มสลายของท้องถิ่นชนบท จากที่เห็นข่าวสารบ้านเมืองตามสื่อต่าง ๆ โดยรวมแล้วประชาชนส่วนใหญ่ ได้รับผลประโยชน์ โดยเฉพาะคนในระดับกลาง กล่าวคือ การปล่อยกู้ให้กับประชาชนในระดับกลางนี้เป็นบุคคลที่มีเงินมีอาชีพ ที่สามารถส่งคืนได้ในสายตา โดยรวมของคนในชุมชน สำหรับประชาชนที่ยังด้อยโอกาสที่จะได้ใช้เงินของกองทุนยังคงเป็นคนที่ยากจน เหตุผลก็คือคนส่วนใหญ่จะไม่มองถึงการเกิดปรากฏการณ์ใหม่ที่จะเกิดกับคนยากคนจนเหล่านี้ จะมองเพียงหนทางที่จะได้เงินคืนหลังจากปล่อยไปแล้วเพียงอย่างเดียว โดยสรุปแล้วชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่เปิดโอกาสให้กับคนจนแต่มาได้หมายถึงไม่เปิดโอกาสโดยสิ้นเชิง เนื่องจากตัวอย่างที่ดี มุมมองที่ดีจากคนเหล่านี้ มีน้อย

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ การนำทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะสมุนไพรไทย กลับมาใช้เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดกระแสวัฒนธรรมของประชาชนในการใช้สินค้าจากต่างประเทศได้ส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามการส่งเสริมคุณภาพสินค้ายังเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งในการที่จะทำให้คนหันมาใช้สินค้าเหล่านี้มากขึ้น ดังนั้นการใช้สินค้าจากต่างประเทศจะลดลงในตัวของมันเอง

บริษัทในระดับประเทศเป็นภาพรวมให้เห็นถึง สภาพทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและ วัฒนธรรม ในระดับประเทศ การสร้างจิตสำนึกในระดับประเทศผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นอีกหนทางที่ จะทำให้ บริบทระดับเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านหนองจาน ผู้จัดทำสารนิพนธ์ แบ่งประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านของหมู่บ้านออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ทางด้านกายภาพ เดิมบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านในปัจจุบันเป็นหนองน้ำและมีดินจานขึ้น โดยรวมอันเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน นอกจากนี้บริเวณหมู่บ้านยังมีป่าไผ่และลำคลองไหลผ่าน การเข้ามาตั้งรกรากในบริเวณนี้จำเป็นต้องขออนุญาตก่อนเนื่องจากเป็นเขตปกครองของทหาร บ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านชั้นเดียวและสองชั้น ไม่มีสิ่งก่อสร้างที่เป็นตึก ในพื้นที่หมู่บ้านแบ่งเป็น บริเวณที่มีสิ่งปลูกสร้างประมาณ ร้อยละ 30 ส่วนอีกร้อยละ 70 เป็นพื้นที่เพาะปลูกและทำการเกษตร รวมพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่

ปัจจุบันมีบ่อน้ำบาดาล 3 บ่อ สระน้ำ 5 แห่ง คลองน้ำ 1 แห่ง และฝายกั้นน้ำ 2 แห่ง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภคกล่าวคือ อดีตถนนเริ่มแรกเป็นเพียงทางเดินเท้า ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 เริ่มมีถนนลูกรัง และทางราชการได้เข้ามาพัฒนาให้เป็นถนนลาดยาง เมื่อปี พ.ศ. 2512 เป็นระยะทาง 800 เมตร ส่วนที่เป็นสาธารณูปโภคทางด้าน ไฟฟ้า ได้มีเข้ามาในปีพ.ศ. 2518 และประปาชุมชนสร้างเสร็จพร้อมใช้ในปี พ.ศ. 2538

1.2.2 ทางด้านสังคม และประชากร หมู่บ้านหนองจานได้เริ่มมีประชากรเข้ามาตั้งรกราก เมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยที่ย้ายมาจากหมู่บ้านจันทึก ซึ่งเป็นบริเวณที่เป็นเขื่อนลำตะคองในปัจจุบัน จากนั้นจึงได้อพยพเข้ามาอยู่บริเวณที่ตั้งในปัจจุบัน ได้มีการปรับสภาพพื้นที่ให้เป็นพื้นที่สำหรับสิ่ง ปลูกสร้าง และทำการเกษตรได้แก่ ไร่ข้าวโพด ไร่มัน พื้นที่ทำนาข้าวและเลี้ยงสัตว์ ดังเห็นใน ปัจจุบัน

สำหรับด้านประชากรหมู่บ้านหนองจานได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3

1.2.3 ทางด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจากอดีตถึงปัจจุบัน และอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอีกอาชีพหนึ่ง ซึ่งเป็นอาชีพเสริมของคนในหมู่บ้าน นอกนั้นก็เป็นการ ค้าขาย ซึ่งมีไม่มากนัก

พื้นที่การเกษตร แบ่งเป็น พื้นที่ทำนา 639 ไร่ พื้นที่ทำสวน 130 ไร่ และพื้นที่ ทำไร่และเลี้ยงสัตว์ 399 ไร่ รวมพื้นที่ใช้สำหรับทำการเกษตรเป็น 1168 ไร่ สำหรับการเกษตรทำ นาข้าวมีผลผลิตประมาณ 21,278 เกวียนต่อปี โดยมีสัดส่วนการนำออกขาย และเก็บไว้สำหรับ บริโภคในครอบครัว เป็นร้อยละ 60 และ 40 ตามลำดับ

รายได้ของประชากรในหมู่บ้านต่อปี โดยสรุปมีรายละเอียดต่อไปนี้

20,001 – 30,000 บาท จำนวน 7 ครอบครัว

30,001 – 50,000 บาท จำนวน 24 ครอบครัว

มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 49 ครอบครัว

หมายเหตุ จากข้อมูลข้างต้นอีก 40 ครอบครัว ที่ไม่มีข้อมูล ซึ่งข้อมูลนี้เป็นข้อมูล ของกลุ่ม อสม. ที่ยังไม่มีการแจกแจง

1.2.3 ระบบนิเวศน์และที่ตั้งของหมู่บ้าน หมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ตามการแบ่งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยมีการแบ่งเขตดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านท่าออย ตำบลจันทิก

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านหนองคู ตำบลหนองสาหร่าย

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านบ่อทอง ตำบลหนองสาหร่าย

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านโนนป่าดิว ตำบลหนองสาหร่าย

สภาพดินเป็นชนิดดินร่วนปนทราย บริเวณชั้นใต้ดินมีทางน้ำใต้ดินซึ่งปัจจุบันได้นำน้ำใต้ดินขึ้นใช้ในรูปแบบปะปา

1.2.4 ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากหมู่บ้านหนองจานมีระยะทางจากหมู่บ้านเข้าสู่ตัวอำเภอปากช่อง เพียง 10 กิโลเมตร ดังนั้นความเป็นอยู่และออกไปทำงานนอกบ้านของคนในชุมชนค่อนข้างสะดวก จึงไม่แตกต่างจากคนในชุมชนอำเภอปากช่องมากนัก ส่วนสถานศึกษา วัด และอนามัย สำหรับหมู่บ้านหนองจานต้องใช้ร่วมกับหมู่บ้านข้างเคียง ซึ่งสถานที่ดังกล่าวไม่มีภายในหมู่บ้าน

งานประเพณีภายในหมู่บ้านจัดขึ้นเฉพาะวันขึ้นปีใหม่ (มีการตักบาตรเช้าวันปีใหม่) และวันสงกรานต์ (รดน้ำดำหัวผู้อาวุโส) สำหรับวันพระและวันสำคัญทางศาสนาใช้สถานที่วัดในหมู่บ้านใกล้เคียง

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

การประเมินโครงการโดยภาพรวมอาจประเมินได้จาก 2 มุมมองแล้วนำมาวิเคราะห์ผลโดยรวม ได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน การประเมินด้านนี้จะต้องมองทั้งด้านกายภาพและมโนภาพของชุมชนโดยเฉพาะความเข้มแข็งของชุมชน/หมู่บ้านหนองจาน ตามวิธีการดำเนินการบทที่ 3 ซึ่งสามารถสรุปผลการประเมินบริบทด้านความเข้มแข็งได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 ความสามัคคีภายในชุมชนมีค่อนข้างน้อยถึงปานกลางซึ่งเป็นอุปสรรคในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดสำหรับชุมชน

2.1.2 ความซื่อสัตย์ จากผลการสำรวจโดยใช้คำถามแบบ บร.2 สรุปผลเป็น บร.7 ตามตารางข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในบทที่ 3 จะเห็นว่าปัญหาภายใต้ ความซื่อสัตย์มีค่อนข้างไม่ชัดเจนไปด้วย

2.1.3 การยกย่องผู้ที่ทำความดีในหมู่บ้าน/ชุมชน จากการสังเกต และการใช้แบบ สัมภาษณ์ สรุปได้ว่ามีปานกลาง

2.1.4 การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน จากการสัมภาษณ์ชีวิตของคนในชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันดีพอสมควร ในกรณีนี้ คำว่า “ดีพอสมควร” ผู้วิจัย ขอขยายความว่า ดีสำหรับบุคคลที่เป็นพวกพ้อง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งตนมีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษ สำหรับระหว่างกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งตนมีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษ สำหรับกลุ่มมีค่อนข้างน้อย

2.1.5 การหาความรู้เพิ่มของคนในชุมชน สำหรับการศึกษากับเยาวชนในชุมชน ไม่มีปัญหาเนื่องจากมีสถานศึกษาอยู่ใกล้กับชุมชนโดยรอบส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสารของคนในชุมชนมีค่อนข้างน้อยเนื่องจากการประกาศข้อมูลข่าวสารจากราชการ จะประกาศจากผู้นำชุมชน ซึ่งจะประกาศเฉพาะเรื่องที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนเท่านั้น

2.1.6 การสร้างงาน สร้างอาชีพ สำหรับหมู่บ้านแห่งนี้ไม่มีความโดดเด่นในด้านการเสริมสร้างอาชีพ เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่มหรือองค์กรในการเสริมสร้างกลุ่มอาชีพ

2.1.7 การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมของคนในชุมชน จากการเข้าร่วมรับฟังการประชุม ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นพฤติกรรมของคนในชุมชนมีการรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี แต่การที่จะเห็นด้วยหรือไม่ของคนในชุมชนนั้น เป็นอีกกรณีที่ค่อนข้างไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

2.1.8 การร่วมกันแก้ปัญหาของคนในชุมชน โดยมีการวางแผน ส่วนใหญ่ในแต่ละกลุ่มจะมีการจัดการและการวางแผนในงานของตนเอง แต่ภายในการจัดการและการวางแผนนั้น ๆ มีการจัดการอย่างไม่เป็นแบบแผน จำเป็นต้องใช้เวลาในการวางแผนค่อนข้างมากจึงจะสามารถ บรรลุวัตถุประสงค์

การประเมินบริบทชุมชน/หมู่บ้านหนองจาน ดังกล่าวข้างต้นนี้ ผลการประเมินโดยรวมแล้วไม่มีความโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เนื่องจากผลจากการสังเกตและแบบ สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ปานกลาง ฉะนั้นการมองภาพรวมสามารถเห็นได้ชัดเจนจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

4.2.2 ผลการประเมินบริบทกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ทิศทางในการหาผลจากการประเมินบริบทของกองทุนหมู่บ้านนี้ ผู้วิจัย ต้องการจะชี้ให้เห็นถึงศักยภาพในการบริหาร

จัดการกองทุน ซึ่งอาจพิจารณาได้จากความสามารถ (Ability) และความเป็นไปได้ (Possibility) ดังนี้

a. ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน ก่อนอื่นต้องมองจากการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการ รวมถึงความลงรอยกันของคณะกรรมการด้วย ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินมองจากภายนอกแล้วการบริหารจัดการกองทุน มีการบริหารเป็นรูปแบบ แต่ในความเป็นจริงการบริหารจัดการจำเป็นต้องใช้หลักการทางวิชาการร่วมกับประสบการณ์ในการทำงานเพื่อจัดการการให้มีประสิทธิภาพ ในที่นี้คณะกรรมการมีวิสัยทัศน์ค่อนข้างแคบ จึงส่งผลให้การบริหารจัดการไม่อยู่ในรูปแบบที่ควรเป็น จะเห็นได้จากตัวอย่างการปล่อยกู้ของคณะกรรมการกองทุน เพื่อให้ได้รับความยุติธรรมสำหรับสมาชิกผู้ขอขยืมกู้แล้ว อนุมัติวงเงินกู้ให้ได้เท่า ๆ กัน โดยไม่มีใครได้ขาดหรือเกินกว่านั้น

อีกกรณีที่จะกล่าว การบริหารจัดการส่วนใหญ่ประธานกองทุน จัดได้ว่าเป็นบุคคลที่มีสิทธิ์ มีเสียง ค่อนข้างมากกว่าคณะกรรมการ ดังนั้น กฎระเบียบอื่น ๆ ที่เพิ่มเติม จะได้มาจากความคิดเห็นของประธานกองทุน ถ้าจะมองอีกมุมมองหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า ตัวคณะกรรมการเองก็เป็นบุคคลที่มักไม่ใช้สิทธิ์ของตนให้เป็นประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการกองทุน โดยการออกความคิดเห็นบ้างในบางกรณี ส่วนใหญ่คณะกรรมการ จะเป็นผู้รับฟังมากกว่าเป็นผู้ออกความคิดเห็นนั่นเอง

b. ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ และชำระคืนเงินกู้ ปัจจุบันหมู่บ้านหนองจาน ยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินธุรกิจสำหรับกองทุน ดังนั้น การพิจารณาให้กู้จึงเป็นการให้กู้เป็นราย ๆ ไป โดยให้กู้รายละ 12,500 บาท ทุกรายเท่ากัน จำนวน 64 ราย เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 800,000 บาท จากตัวเลขการปล่อยเงินกู้จะเห็นได้ว่า ตัวแปรที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจตามโครงการที่ผู้ขอขยืมเสนอนั้นอาจเป็นจริงได้หรือไม่ได้เนื่องจาก ถ้าเป็นโครงการที่ต้องใช้เงินมากกว่านั้น โครงการที่เขียนคำขอกู้ก็อาจเป็นไปได้หรือไม่ได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กู้ในการหาแหล่งเงินทุนสำรองจ่ายได้เพิ่มมากขึ้นเพียงใด

จากข้างต้นทำให้เห็นว่าทิศทางของการดำเนินธุรกิจในชุมชนค่อนข้างเป็นไปได้ไปในทิศทางที่ไม่มีรูปแบบ คือไร้ทิศทางในการดำเนินธุรกิจนั่นเอง

c. บทบาทของกองทุนหมู่บ้านกับการพัฒนาชุมชน ในขณะที่จัดทำสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยยังไม่สามารถระบุคำตอบได้อย่างชัดเจนมากนัก เนื่องจากรูปแบบการให้กู้ และการกู้ของคณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนตามลำดับ ยังไม่เป็นรูปธรรม การที่จะเห็นบทบาทของกองทุนมีความสามารถในการพัฒนาให้กับชุมชนนั้นจำเป็นต้องพิจารณาขีดความสามารถของการ

ประกอบอาชีพกับความสามารถในการชำระหนี้ ปัจจุบันยังไม่มีภาระหนี้สิน เนื่องจาก กำหนดการชำระหนี้สินมีกำหนดการชำระภายใน 1 ปี หลังจากได้รับเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ก่อนอื่นจะต้องกล่าวถึงข้อมูลการขอกู้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองจานจากการจัดเก็บข้อมูลตามแบบรายงานซึ่ง

สมาชิกผู้กู้ตามรายงานเดือนกุมภาพันธ์ 2545 มีสมาชิกที่กู้เงินกองทุนได้ทั้งหมด 64 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 71 ราย เพื่อประกอบอาชีพ ดังนี้

อาชีพ	จำนวนผู้กู้ (ราย)	จำนวนเงิน/ราย (บาท)	รวมเงิน (บาท)
1. การผลิตทางการเกษตร			
1.1 ปลูกพืช(ทำนา,ทำไร่,ทำสวน)	8	12,500	100,000
1.2 เลี้ยงสัตว์(สุกร, โค, สัตว์ปีก)	38	12,500	475,000
2. ค้าขาย (อาหาร, ของชำ)	14	12,500	175,000
3. การบริการ			
3.1 ช่างซ่อม	2	12,500	25,000
3.2 ตัดเย็บเสื้อผ้า	1	12,500	12,500
4. อื่น ๆ	1	12,500	12,500
รวม	64	-	800,000

ตารางที่ 6 ตารางรายละเอียดเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองจาน

จากตาราง 6 จะเห็นได้ว่าสมาชิกกองทุนนำเงินกู้ไปใช้ในการเลี้ยงสัตว์มากที่สุด โดยเฉพาะการเลี้ยงสุกร (สมาชิกกู้เงินเพื่อนำไปเลี้ยงสุกรประมาณ 50%) ดังนั้นในสารนิพนธ์เล่มนี้จะนำข้อมูลส่วนใหญ่มาประมวลทางด้านเทคนิคในการจัดการธุรกิจ จากผู้ดำเนินธุรกิจจริงดังข้อมูลตัวอย่างต่อไปนี้

เดือนที่	รายจ่าย	บาท	รายรับ	บาท
1.	ซื้อสุกร 6 ตัว	6,600	-	-
	อาหาร	1,360	-	-
2.	อาหาร	1,375	-	-
	ปลายข้าว	550	-	-

เดือนที่	รายจ่าย	บาท	รายรับ	บาท
3.	อาหาร	1,560	-	-
	ปลาข้าว	500	-	-
	รำข้าว	100	-	-
	ยาเจริญอาหาร	60	-	-
4.	อาหาร	1,520	-	-
	ปลาข้าว	500	-	-
	รำข้าว	200	-	-
5.			ขายสุกร 6 ตัว	15,000
	รวมรายจ่าย	14,325	รวมรายรับ	15,000

ตารางที่ 7 ตารางรายรับ รายจ่ายจริง สำหรับการเลี้ยงสุกร 1 รุ่น จำนวน 6 ตัว
(ข้อมูลตามแบบ บร 11 ของนายสมพร สารธนา)

จากตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่าภายใน 4 เดือนที่ดำเนินการมีรายรับและรายจ่ายค่อนข้างใกล้เคียงกันมาก (ถ้าไร่น้อยมาก) ดังนั้น โครงการชนิดนี้จะมีประสิทธิภาพ ได้ก็ต่อเมื่อเกษตรกรหรือผู้ดำเนินการ นำเงินไปทำธุรกิจแบบต่อยอดเท่านั้น นั่นก็หมายถึงผู้กู้จะต้องเลี้ยงสุกรอยู่แล้ว หรือถ้าเป็นผู้เริ่มต้นธุรกิจใหม่จะต้องหาแหล่งเงินทุนหรือใช้เงินที่เป็นส่วนเจ้าของเองร่วมด้วย

สำหรับกรณีข้างต้นเกษตรกรหรือผู้ดำเนินธุรกิจด้านนี้ อาจเปลี่ยนแนวคิดแบบใหม่ได้ เช่น การเลี้ยงไว้เพื่อเพาะพันธุ์ขาย เป็นต้น แนวคิดส่วนนี้อาจทำให้ผู้ดำเนินธุรกิจ ได้รับผลประโยชน์มากขึ้น หรือจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในการชำแหละ ขายส่ง และแปรรูป นั่นก็เป็นทางเลือกของผู้ดำเนินธุรกิจได้อีกหนทางหนึ่ง

4.4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 2 ประการ ได้แก่

ประสิทธิภาพจากกระบวนการและการบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองจาน จากการประเมินทั้งด้านบริบทชุมชน และด้านบริบทของกองทุนหมู่บ้านเมื่อนำตัวแปร และปัจจัยทั้งภายนอกและภายในมาวิเคราะห์โดยรวมหลังจะเห็นได้ว่าตราบใดที่คณะกรรมการยังคงมีกระบวนการบริหารจัดการกองทุนในรูปแบบที่ใช้จำนวนผู้กู้ หารจำนวนวงเงินที่ต้องการปล่อยให้ผู้กู้ โดยไม่คำนึงถึงโครงการ และรวมไปถึงความเข้มแข็งของคนในชุมชนยังประาะบาง อีกด้วย

4.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกองทุน ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้จัดจำแนก ปัจจัยที่ขัดขวางการเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ได้ดังนี้

a. ความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนดังกล่าวยังไม่มีความเข้มแข็งพอสมควรในการนำเสนอ เรื่องความเข้มแข็งของชุมชนนี้จะเห็นภาพโดยรวมจากข้างต้น แล้ว หรืออีกนัยหนึ่ง เพื่อให้เห็นภาพ ที่ชัดเจนมากขึ้นกล่าวคือ ชุมชนยัง ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพได้นั่นก็ เป็นผลจากการที่ขาดภาวะการสร้งผู้นำที่ดี และความสามัคคีของคนในชุมชน

b. การทำงานร่วมกันของคณะกรรมการกองทุน ดังกล่าวมาแล้วนั้นคณะกรรมการมีการ ทำงานร่วมกันไม่มากนัก การเรียกประชุมเป็นไปได้น้อยเนื่องจากความร่วมมือมีน้อย อีกเหตุผล หนึ่งคือ การรับฟังความคิดเห็นในกลุ่มคณะกรรมการกองทุนเองมีน้อย

c. การให้ความร่วมมือกันของสมาชิกกองทุน เนื่องจากต่างคนต่างต้องดำเนินชีวิตในการ ทำงานของตนมาก เห็นประโยชน์ส่วนตนมาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ขัดขวางการเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ กองทุน

d. วิสัยทัศน์ สำหรับคำว่า “วิสัยทัศน์” ในที่นี้ผู้วิจัยทำสารนิพนธ์ได้ให้ข้อจำกัดสำหรับ คณะกรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุน เนื่องจากทั้งคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนยัง ขาดวิสัยทัศน์ ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการกองทุน มีมุมมองที่แคบ เช่น การให้กู้เงินเป็นจำนวนเท่ากันอาจเป็นมุมมองที่ดี คือทุกคนได้เท่ากันมีความยุติธรรม แต่ความยุติ ธรรมจะต้องขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ดีด้วย ส่วนวิสัยทัศน์ของสมาชิกยังมีน้อยเนื่องจากมีความเป็นปูลุชน สูง นั่นคือ การมองประโยชน์ส่วนตนมีมากกว่าการมองประโยชน์โดยรวม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป อภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์
 - 1.1 เพื่อทราบถึงกระบวนการจัดการและการบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
 - 1.2 เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านหนองจาน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. วิธีดำเนินการ
 - 2.1 การใช้รูปแบบในการประเมินโครงการ ใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative)
 - 2.2 คำถามในการประเมินโครงการ มีการจัดรูปแบบสอบถามโดยเรียงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้
 - ขั้นตอนที่ 1 กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด
 - ขั้นตอนที่ 2 การเลือกชนิดของคำถาม
 - ขั้นตอนที่ 3 การเขียนข้อความ
 - ขั้นตอนที่ 4 การเรียงข้อความและจัดรูปแบบ
 - ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบและแก้ไขขั้นต้น
 - ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม
 - ขั้นตอนที่ 7 การคัดเลือกข้อความ
 - 2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้มีการจัดสร้างโดยแบ่งตามลักษณะของการตอบ คือ คำถามแบบเปิดและคำถามแบบปิด
 - 2.4 กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการประเมินบริบทชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกคือ ประชากรที่มีครัวเรือนอยู่ในหมู่บ้านหนองจาน โดยการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) สำหรับการประเมินบริบทกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยใช้การเลือกตัวอย่างจากสมาชิกของกองทุนในการประเมิน
 - 2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบเก็บรวบรวมข้อมูล ตามแบบรายงาน บร 1- บร 12
 - 2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลจากข้อ 2.5 มาประเมินตามข้อ 2.1

3. ผลการดำเนินงาน จากการวิเคราะห์ผลโดยรวมผู้วิจัยสามารถเสนอผลการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

3.1 ผลการประเมินด้านบริบทชุมชน มีหัวข้อในการประเมิน

- 3.1.1 ความสามัคคีภายในชุมชน
- 3.1.2 ความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน
- 3.1.3 การยกย่องผู้ทำความดีของคนในชุมชน
- 3.1.4 การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน
- 3.1.5 การสร้างงาน สร้างอาชีพของคนในชุมชน
- 3.1.6 การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันของคนในชุมชน
- 3.1.7 การร่วมกันแก้ปัญหา โดยมีแบบแผนของคนในชุมชน

จากการประเมินผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบและวิถีชีวิตของประชากรในหมู่บ้านหนองจาน เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ด้านอาชีพยังไม่มีมีความโดดเด่นมาก ความต่างของรายรับ และรายจ่ายของคนในชุมชนมีค่อนข้างน้อย ฉะนั้น การพิจารณาถึงความเข้มแข็งจึงมีไม่มาก

3.2 ผลการประเมินด้านบริบทกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นสำหรับการประเมินเป็น 3 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน มีทิศทางที่เรียบง่ายการอนุมัติเงินกู้ คณะกรรมการมีแนวความคิดในการอนุมัติแบบปีต่อปี นั่นคือ สถานภาพทางการเงินของหมู่บ้านยังไม่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ประเด็นที่ 2 ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากหมู่บ้านหนองจานยังไม่มีการสร้างงาน โดยการรวมกลุ่มหรือ องค์กร ดังนั้น ความสามารถในการดำเนินธุรกิจร่วมกันของคนในชุมชนยังขาดหายไป

ประเด็นที่ 3 บทบาทของกองทุนหมู่บ้านกับการพัฒนาชุมชน จากประเด็นที่ 1 และ 2 จะเห็นว่า การที่หมู่บ้านหรือชุมชนจะเกิดการพัฒนาในทิศทางที่ดีได้จะต้องเกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งใช้เงินที่กู้จากกองทุนไปในทิศทางบวก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอสำหรับหมู่บ้านหนองจาน ดังนี้

1. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากหมู่บ้านหนองจานยังไม่มีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพพอสมควร ในการบริหารจัดการ หรือสร้างกลุ่ม หรือองค์กร ให้อยู่ในรูปแบบชุมชนเข้มแข็ง ดังนั้น ผู้นำชุมชนตลอดจนสมาชิกในชุมชนเองจะต้องสร้างสำนึกกับชุมชนให้มาก โดยเฉพาะจะต้องรู้จักหน้าที่ ความเป็นคนของชุมชน

2. ด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านจะต้องอาศัยหลักทางธุรกิจเข้าร่วมในการจัดการ ดังนั้น คณะกรรมการกองทุนจะต้องตระหนักถึงผลสำเร็จในทางธุรกิจ และจะต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อตรง ส่วนในการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการ ควรมีความพร้อมและทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ประสิทธิภาพจะตามมาในภายหลัง

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร.(2538).แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบล.โครงการปรับปรุงระบบแผน
และพัฒนาเกษตรกร.

กองทุนหมู่บ้านไทรงาม (2544).กองทุนหมู่บ้านไทรงาม หมู่ที่ 7 ค.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง
จ.นครราชสีมา.

พระธรรมปิฎก.(2544) หนทางฝ่าวิกฤตชาติและทางรอดของสังคมไทย.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์กัศ
ชรรศ.

ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2545).รายงานเศรษฐกิจและการเงินช่วงครึ่งแรกของปี2545.

<http://www.bot.or.th>

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.(2544).คู่มือสำหรับประชาชน.
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.(2544).ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.(2544).คู่มือเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน 1 ด้านบาท.ธนาคารออม
สิน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสังคมแห่งชาติ.(2544).แนวทางการจัดทำโครงการ
พัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา.กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาสารนิพนธ์.กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อม.

สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย.(2544).ปัญหาหลักในท้องถิ่น.นิตยสารท้องถิ่น.41(9)